

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

Попова Н. В., Салтанов М. В.

РИТОРИКА

Навчально-методичний посібник

Харків – 2019

Рецензенти:

Н. С. Корабльова – доктор філософських наук, професор кафедри теоретичної та практичної філософії імені професора Й. Б. Шада Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

А. П. Артеменко – доктор філософських наук, професор кафедри менеджменту культури та соціальних технологій Харківської державної академії культури.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 2 від 6 грудня 2018 року)*

Попова Н. В.

П 58 Риторика : навчально-методичний посібник / Н. В. Попова, М. В. Салтанов. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 80 с.

Навчально-методичний посібник «Риторика» знайомить читача з законами ораторського мистецтва, з процесом створення та удосконалення публічної промови.

У посібнику розглядаються основні правила використання засобів мовної виразності, філософсько-психологічні засади словесного впливу у різноманітних мовленнєвих ситуаціях.

Окрім традиційних розділів загальної риторики у посібник включені і розділи, що присвячені риторичним стратагемам і риторичному конструюванню реальності.

У додатку містяться практичні методичні рекомендації до підготовки та захисту дипломної (освітньо-кваліфікаційної) роботи.

Для студентів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів.

УДК 101.808 (0758)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2019

© Попова Н. В., Салтанов М. В., 2019

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2019

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Підготовка до виступу	9
1.1. Аналіз проблемної ситуації.....	9
1.1.1. Аудиторія.....	9
1.1.2. Проблема та предмет промови, які підлягають обговоренню	10
1.1.3. Знання, здібності та досвід ратора	11
1.2. Ерудиція, професіоналізм, розуміння	12
1.2.1. Що потрібно пам'ятати, готуючись до суперечки.....	13
1.2.1.1. Аргументація у суперечці	13
Питання для самоперевірки.....	15
Розділ 2. Класичний риторичний канон	16
2.1. Інвенція	16
Питання для самоперевірки	21
2.2. Диспозиція.....	22
2.2.1. Композиція з точки зору інваріантних частин ораторської промови	22
2.2.2. Принцип висунення. Відмічені позиції.....	22
2.2.2.1. Схеми висунення.....	23
2.2.3. Композиція з точки зору послідовності аргументів	23
2.2.4. Готуємося до виступу	24
Питання для самоперевірки	26
2.3. Елокуція	27
2.3.1. Фігури мови.....	28
2.3.2. Тропи.....	33
2.3.3. Граматичні тропи	36
2.3.4. Фігури думки.....	37
Питання для самоперевірки	39
2.4. Меморія	42
2.5. Акція	44
Розділ 3. «Хитрощі» та риторичні стратегіми	48
3.1. Риторичні виверти	49
3.1.1. «Хитрощі»	49
3.1.1.1. Дозволені прийоми	55
3.1.1.2. Недозволені хитрощі	55
3.1.1.3. Контрхитрощі.....	56

3.2. Риторичні стратегієми	57
3.2.1. «Диверсія»	58
3.2.1.1. «Гамбіти»	58
3.2.1.2. «Лабє»	59
3.2.2. «Parrhesia»	60
3.3. Стратегії проти відвертого обману	61
Розділ 4. Риторичне конструювання реальності або зомбіфікація	62
4.1. Навмисна агресія.....	62
4.2. «Нєсловá»	66
Заключне слово.....	67
Бібліографія	68
Додатки.	
Рекомендації для написання та захисту дипломної роботи	70